

7/14201

**T.C.
BAŞBAKANLIK
AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ**

SAYI : B.02.1.ABG.0.09.00.02/1442

28 /5/2010

KONU : Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi:** a) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 14.5.2010 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-212-21/2187 sayılı yazısı
b) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 10.5.2010 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/14201-22840/47016 sayılı yazısı

Adana Milletvekili Sayın Nevin Gaye Erbatur'un, Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesine hazırlanan cevap Ek'te yer almaktadır.

Gereğini izinlerine saygılarımla arz ederim.

Egemen BAĞIŞ
Devlet Bakanı

Ek: Soru Önergesi Cevabı (5 sayfa)

DAĞITIM

Gereği:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı

Bilgi:

Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

EK:

Soru:

Avrupa Sosyal Şartının uygulanmasını denetlemekle görevli Avrupa Sosyal Haklar Komitesi, Türkiye'ye ilişkin çeşitli yıllarda yazılmış gözlem sonuçları raporlarında istatistiki veri eksikliğinden, yardımların bir hak olarak düzenlenmemiş olmasına, yürürlükteki sosyal yardım ve hizmetlerin yeterli olmamasından, kurumlar arası koordinasyon eksikliğine, sosyal açıdan hizmete ihtiyaç duyanların ihmal edildiğinden, yoksulluk ve sosyal dışlanmayla mücadelede ulusal bir strateji eksikliğine kadar çeşitli eleştirilere yer vermektedir. Bu çerçevede;

1. Avrupa Sosyal Haklar Komitesinin gözlem sonuçları raporlarında yer alan eleştiri alanlarının düzeltilmesi için yapılan çalışmalar nelerdir?

Sosyal yardım sisteminde gerçek ihtiyaç sahiplerine etkin ve yeterli hizmet sunulması hedefi doğrultusunda, sistemde nesnel ölçütlerin oluşturulmasına ve bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasında iletişim ve işbirliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) kaynaklarından yürütülmekte olan sosyal yardım programlarının nesnel ölçütlere sahip hedefleme mekanizmalarına kavuşturulması amacıyla, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) tarafından 2009 yılı içerisinde Puanlama Formülü Projesi başlatılmıştır. Projenin 2010 yılı sonunda tamamlanması ve projenin çıktılarının sosyal yardım faaliyeti yürüten diğer kamu kuruluşlarınca da kullanılması öngörülmektedir. Proje sonucu oluşturulacak bir puanlama formülü ile sosyal yardım ve proje destekleri için başvuran vatandaşlardan bu yardımlara gerçekten ihtiyaç duyanların yararlanabilmesi mümkün olacaktır.

Öte yandan, SYDGM, halihazırda, nüfusun en yoksul kesimindeki ailelerin çocuklarının temel eğitim sağlık hizmetlerine tam olarak erişimini hedef alan bir "**Sosyal Yardım Ağı**" oluşturmuştur. "**Şartlı Nakit Transferi**" adıyla yürütülen bu program ile ilköğretim ve lisede öğrenim gören çocuklarımızın annelerine, çocuklarının okula devam etmeleri şartıyla aylık eğitim yardımı yapılmaktadır. "**Şartlı Nakit Transferi**" programı, özellikle kırsal kesimdeki kadınlarımızın toplum ve aile içindeki konumunun güçlenmesini, daha fazla destek verilmesi yoluyla da kız çocuklarımızın okula gitmelerini sağlamıştır.

"**Şartlı Nakit Transferi**" programı içerisinde yürütülen sağlık yardımları kapsamında ise, nüfusun en yoksul kesiminde yer alan ailelere 0-6 yaş arası çocuklarını düzenli olarak sağlık kontrollerine götürmeleri şartı ile Ziraat Bankası ve PTT'ler aracılığı ile doğrudan anneler adına açılan hesaplara düzenli nakit para yardımı yapılmıştır.

Türkiye'de sosyal yardım kuruluşları arasında iletişim ve işbirliğinin sağlanarak sosyal yardım sisteminin daha etkin bir şekilde işlemesi amacıyla, SYDGM tarafından 2009 yılı içerisinde "**Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi**" başlatılmış olup, projenin 2012 yılına kadar tamamlanması planlanmaktadır. Bu projenin ilk aşamasında SYDGM ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV'ler) arasındaki iletişimin bilgi işlem altyapısı üzerinden gerçekleşmesi ve SYDV'lerin sosyal yardım başvurularına ilişkin sorgulamaları elektronik ortamda yapmalarının sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca, Proje tamamlandıktan

sonra sosyal yardım sistemine ilişkin istatistikî verilerin daha düzenli olarak alınması da sağlanacaktır.

Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesinin bir parçası olarak; başvuru sahiplerinin muhtaçlık durumlarının tespitini ve sosyal yardımlardan mükerrer yararlanmanın engellenmesini amaçlayan Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) projesi başlatılmıştır. SOYBİS projesi çerçevesinde; Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, İŞKUR, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Gelir İdaresi Başkanlığı ile protokoller imzalanmıştır. SYDV'lere başvuran kişilerin protokol yapılmış olan kurum ve kuruluşlardaki bilgileri çevrimiçi olarak anında sorgulanabilmektedir. Bu aşamada, projenin ilerlemesiyle birlikte, sosyal yardım sisteminin objektif ölçütler çerçevesinde ve mükerrerliklerin önüne geçebilecek şekilde işlemesi mümkün olacaktır.

Öte yandan hâlihazırda, sosyal hizmet alanında çalışan SHÇEK, yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken öncelikle korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç çocuklar olmak üzere risk grubu kişilere sosyal yardımlar yapmaktadır.

SHÇEK tarafından gerçekleştirilen yardımların en önemli fonksiyonu; Kurumun öncelikli hedef grubu olan korunmaya muhtaç çocuk, genç, yaşlı ve özürliülerin korunma altına alınmasına esas oluşturacak nedenin ekonomik yoksunluk olması halinde, bu kişilere ve ailelerine kuruluş bakımı yerine, ekonomik yardım ve diğer destekleyici sosyal hizmet uygulamalarıyla ailenin parçalanmadan bir arada yaşamasına fırsat sağlamış olmasıdır. Bu çerçevede, ailelerin ekonomik yoksunluğu nedeniyle, korunma kararı alınmış, kuruluştaki bakılmakta iken sosyal yardımla desteklenerek ailesi yanında bakımları sağlanan çocuk ve gençlere, ailenin ekonomik yoksunluğu nedeniyle korunma kararı talep edilen, ancak sosyal yardımla desteklendiğinde ailesi tarafından bakılan çocuklara, korunma kararı alınmış olup da yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle yetiştirme yurtlarından ayrılan gençlere öncelik verilmektedir. Bu çerçevede, kuruluş bakımı odaklı hizmetler yerine aile bakımı odaklı hizmetlere yönelim olmuştur. Her bireyin sağlıklı aile ortamında, insan onuruna yakışır şekilde yaşama hakkının olduğu düşüncesinden hareket edilmiş ve çocuk, özürli ve yaşlıların kurum bakımı yerine aile yanında bakımlarının sağlanmasının daha etkili olacağı düşünülmüştür.

2009 yılında da yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken 35,756 kişiye sosyal yardım yapılmıştır. Bunlardan 32,704'ü çocuktur.

Bireyin korunmasına yönelik hizmetlerin mümkün olduğu ölçüde kendi yaşam ortamlarında verilmesi, kurum bakımına alınan çocukların ise öz ailelerinin güçlendirilmesi ve çocuklarını kurum bakımından en kısa zamanda almalarına yönelik çalışmalara öncelik ve ağırlık verilmektedir. 2005 yılından 2009 yılı sonuna kadar 6,433 korunma kararlı çocuk sosyal yardım, eğitim ve danışmanlık hizmeti verilerek kurum bakımından aile veya yakınları yanına döndürülmüştür.

2009 yılında korunmaya muhtaç durumda olan 22,225 çocuk, korunma kararı alınmadan sosyal yardım, eğitim ve danışmanlık hizmeti verilerek aile veya yakınları yanında desteklenmiştir.

Korunma kararı alınmış ya da korunmaya muhtaç statüsünde olup, sosyal yardımla ailesi veya yakınları yanında bakılan bu çocuklar için aile veya yakınlarına aylık ortalama 390 TL destek sağlanmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadeleyle yönelik olarak sosyal yardım ve sosyal hizmet harcamalarında son yıllarda önemli artışlar görülmektedir. Sosyal yardım veren kamu kuruluşlarının sosyal yardım harcamalarının GSYH’ya oranı 2002 yılında yüzde 0,3 iken, 2008 yılında (belediyeler hariç) yüzde 0,9’a yükselmiştir. Belediyeler tarafından yapılan sosyal yardımlar da sosyal yardım harcamalarına ilave edildiğinde söz konusu oran 2008 yılında % 0,94 olmaktadır. Sosyal hizmet sunan kamu kuruluşlarının sosyal hizmet harcamalarının GSYH’ya oranı ise 2006 yılında % 0,05 iken, bu oran 2008 yılında % 0,2’ye yükselmiştir.

2. Yoksulluk ve sosyal dışlanmanın önüne geçme için bir ulusal strateji belirlenmesi düşünülmekte midir?

2002 yılından bu yana yoksullukla mücadele çok boyutlu yaklaşımla ele alınmıştır. Bu çok boyutlu yaklaşım önümüzdeki dönemde de devam edecektir. 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planındaki başlıklardan biri “Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele” olarak belirlenmiştir. Bu başlık altında; yoksulluk ve gelir dağılımındaki dengesizliğin, sürdürülebilir büyüme, istihdam, eğitim, sağlık ve çalışma hayatı politikalarıyla kalıcı bir şekilde azaltılması ve toplumsal hayatın dışında kalan dezavantajlı kesimlerin (sosyal güvencesi olmadan çalışanlar, eğitimsiz kişiler, çocuklar, yaşlılar ve özürliüler gibi) hayat şartlarının iyileştirilmesini amaçlayan öncelikler yer almaktadır. Bu kapsamda, kayıtdışı çalışan yoksulların sosyal güvenlik kapsamına alınması, yoksul kesime yönelik hizmetlerin bu kesimin üretici duruma geçmesini sağlayıcı nitelikte olması, yoksul kesime yönelik ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca, kadın, özürliü, yaşlı ve çocuklara yönelik öncelikler de Planda yer almaktadır.

Dokuzuncu Kalkınma Planındaki önceliklere paralel olarak üç yıllık perspektifle hazırlanan Orta Vadeli Programlarda da yoksulluk ve sosyal içermeye ilişkin öncelikler bulunmaktadır. 2006-2008 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program’da (OVP) yer alan beş gelişme ekseninden biri “Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele” olarak belirlenmiştir. Bu başlık altında, yoksulluk ve sosyal dışlanmaya maruz veya bu risk altında olan birey ve grupların ekonomik ve sosyal hayata aktif katılımlarının artırılması ve yaşam kalitelerinin yükseltilerek toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanmasını amaçlayan öncelikler bulunmaktadır. Bu kapsamda, sosyal koruma ağının sosyo-ekonomik ve kültürel tüm alanlar dikkate alınarak, nüfusun tümünü kapsayan, etkin, ülke ve bölge şartlarını göz önünde bulunduran, dezavantajlı grupları topluma entegre eden, toplumun her kesimine sorumluluk vererek sosyal dışlanma ve yoksulluk riskini en aza indiren bir yapıya kavuşturulması öngörülmektedir. OVP’deki söz konusu eksen Türkiye’nin yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadelesinin ana hatlarını çizmiştir. 2006-2008 dönemini kapsayan OVP’yi takip eden OVP’lerde de mevcut durumdaki sorunlar ve zorluklar göz önüne alınarak yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadeleyle ilişkin önceliklere yer vermeye devam edilmiştir. Yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında bulunan birey ve gruplara yönelik öncelikler 2010-2012 OVP’de “Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele” başlığı altında yer almaktadır.

OVP’lerde yer alan söz konusu başlık ile ortaya konan önceliklere ilişkin tedbirlere de Yıllık Programlarda yer verilmektedir. 2010 Yılı Programında “Gelir Dağılımının İyileştirilmesi,

Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele” başlığı altında; yoksulluk ve sosyal dışlanmaya ilişkin bir mevcut durum analizi yapılmakta, temel amaç ve hedefler ortaya konularak, OVP’de yer alan önceliklere ilişkin tedbirler bulunmaktadır.

2010 Yılı Programında “Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele” başlığı altında özürliilere yönelik eğitim ve iş imkânlarının geliştirilmesi, kırsal alanda yaşayan yoksul kesimin ekonomik kaynaklarının çeşitlendirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca, çalışabilecek durumda olan yoksullara yönelik sosyal yardım ve hizmetlerin yoksulluk kültürünün oluşmasını önleyici ve yoksul kesimin üretken duruma geçmesini sağlayıcı nitelikte olması, çalışamayacak durumda olan yoksulların ise düzenli sosyal yardımlarla desteklenmesi hususu da Programda yer almaktadır. Bu kapsamda, çalışabilir durumdaki kişilerin işgücüne katılımını artırmaya yönelik programların geliştirilmesi, kayıtlı çalışan kesimin yoksulluk riskinin azaltılmasının sağlanması, sosyal transferlerin etkinliğinin artırılması gibi tedbirlere yer verilmiştir. Sosyal içermenin önemli unsurları olan kadın, çocuk ve aileye ilişkin de tedbirler öngörülmüştür. Bu kapsamda Programda, aile eğitim programlarının yaygınlaştırılması, kadına karşı aile içi şiddetle mücadele edilmesi, kanunla ihtilaf halindeki çocuk ve gençlere yönelik takip sisteminin oluşturulup, mahkemelerin sayı ve personelinin artırılması ve çocuk işçiliğinin önlenmesine ilişkin tedbirler yer almaktadır.

Gerek Dokuzuncu Kalkınma Planı, gerek OVP gerekse Yıllık Programlar doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşları tarafından da bir takım strateji metinleri ve eylem planları hazırlanmaktadır. Bu çerçevede;

- Bakıma muhtaç durumdaki özürli ve yaşlılara sunulmakta olan bakım hizmetlerinin özellikle de evde bakımın sistemli bir şekilde sunulmasına yönelik olarak Bakım Hizmetleri Stratejisi ve Eylem Planı Özürliiler İdaresi Başkanlığı tarafından,
- Özürliilerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılması için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilmesini sağlamaya yönelik olarak Ulaşılabilirlik Eylem Planı Özürliiler İdaresi Başkanlığı tarafından,
- Çalışabilir durumdaki muhtaç kişilerin işgücü piyasası ile bağlantılarını sağlamak amacıyla Sosyal Yardım Sisteminin İstihdam ile Bağlantısının Kurulması ve Etkinleştirilmesi Eylem Planı ilgili kurumların katılımıyla DPT koordinasyonunda,
- Yaşlı nüfusun yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, toplumsal entegrasyonlarının sağlanması, geçim ve sağlık problemlerinin çözümlenmesi amacıyla Türkiye’de Yaşlıların durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı DPT tarafından,
- Kadına yönelik aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için kurumsal yapıların güçlendirilmesi amacıyla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı KSGM tarafından hazırlanmıştır.

Ayrıca, beşeri sermayeyi güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmaya yönelik olarak; istihdam edilebilirliği artırmayı, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmalarını sağlamayı ve kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine katkı vermeyi hedefleyen Sosyal Destek Programı (SODES) DPT tarafından 2008 yılından itibaren GAP illerinde uygulanmakta olup, 2010 yılında DAP illerine yaygınlaştırılmıştır. SODES, valiliklerin koordinasyonunda yerel düzeyde hazırlanan ve uygulanan projeleri kapsamaktadır.

Öte yandan, Avrupa Birliğine uyum sürecinde de farklı politika araçları geliştirilip, bu vesile ile Avrupa Birliği mali yardımlarından yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadele alanında, pilot projeler ile yararlanmak mümkün olabilmektedir.

Bu süreçler, yoksulluk ve sosyal dışlanma alanına yönelik olarak Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı (IPA İKG OP) ve Ortak Sosyal İçerme ve Sosyal Koruma Belgesi (JIM) hazırlıkları olarak ifade edilebilir.

İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı (İKG OP) AB Mali Yardımları kapsamında, insan kaynakları alanında ülkemizin de eş finansman sağladığı AB fonlarının kullanılacağı öncelik alanlarını, coğrafi bölgeleri, fonların kullanımı için öngörülen koşulları, önceliklere ayrılan miktarları ve genel itibarıyla fonların kullanımı için gerekli yapıları ortaya koyan temel dokümandır.

İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'nın genel amacı *"daha fazla ve daha iyi iş olanakları ve daha geniş bir sosyal uyum ile sürdürülebilir ekonomik büyüme yeteneğine sahip bilgi temelli ekonomiye geçişi desteklemek"* olarak belirlenmiştir.

İKG OP kapsamında desteklenmek üzere "istihdam, eğitim ve sosyal içerme" başlıklı 3 temel alan belirlenmiş, bunun yanı sıra her bir alana ilişkin öncelikler ve bu öncelikleri gerçekleştirmeye yönelik tedbirler ile her bir tedbir için 2007-2009 döneminde kullanılması öngörülen AB fonlarının bütçe dağılımları ve eş finansman katkıları da tespit edilmiştir.

İKG OP'de ana alanlardan biri olarak belirlenen yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadele (sosyal içerme) başlığı altında *"özel itina gösterilmesi gereken kişilerin işgücüne dâhil olmalarının kolaylaştırılması, işgücü piyasasındaki engellerin ortadan kaldırılması, herkesi kapsayacak bir işgücü piyasasının teşvik edilmesi"* amaçlanmıştır. Bu çerçevede, söz konusu belgede özel itina gösterilmesi gereken kişilerin mevcut durumu ortaya konmuş, sorun alanları tespit edilmiş ve bu doğrultuda alınması gereken tedbirler belirlenmiştir. Tedbirler şu şekilde açıklanmıştır:

- *"özel itina gösterilmesi gereken kişilerin istihdam edilebilirliğinin artırılması, işgücü piyasasına erişimlerinin kolaylaştırılması ve işgücü piyasasına girişlerinin önünde yer alan engellerin ortadan kaldırılması"* (Bu tedbir için 2009 ve 2011 yılları bütçelerinden her bir yıl için yaklaşık 30 milyon Avroluk – toplamda 60 milyon Avroluk- fon aktarılacaktır.)
- *"işgücü piyasası ve sosyal koruma alanındaki kurumlar ve mekanizmalar arasında daha iyi bir işleyiş ve koordinasyon sağlanması"*. (Bu tedbir için 2007 yılı bütçesinden yaklaşık 7 milyon Avroluk fon aktarılacaktır.)

Avrupa Birliği Sosyal İçerme ve Sosyal Koruma Stratejisi çerçevesinde aday ülke ve Avrupa Komisyonu tarafından ortak olarak hazırlanan bir belge olan JIM, ülkelerin yoksulluk ve sosyal dışlanmayla mücadeleye ilişkin başlıca politikaları, öncelikleri ve bu politikaların uygulanmasına ilişkin kurumsal yapıyı belirleyen bir belgedir.

Nice'de belirlenen hedeflere paralel olarak, ülkemizde yoksulluk ve sosyal dışlanmanın mevcut boyutunun/kapsamının tespiti, ülkemizin temel problemlerinin tanımlanması ile sosyal içermenin önündeki kısa ve uzun vadeli engellerin değerlendirilmesini takiben yoksulluk ve sosyal dışlanma ile etkili mücadelede ***bütünleştirilmiş ulusal bir stratejinin***

mevcut unsurlara dayanarak gelişiminin sağlanması amacıyla söz konusu belgenin hazırlanmasına yönelik çalışmalar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Belgenin hazırlık çalışmalarında temel prensip, ilgili tüm tarafların (kamu kurum ve kuruluşları, sosyal ortaklar, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, diğer uluslararası kurumlar) sürece aktif biçimde katılımının sağlanmasıdır. Bu çerçevede, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışmaları yaklaşık 60 kurumun katkılarıyla (işbirliği ve eşgüdüm içerisinde) sürdürmektedir.

JİM, sekiz bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde ekonomik arka plan, sosyal harcamalar ve işgücü piyasası, **ikinci bölümde** sosyal durum (nüfus ve demografi, gelir dağılımı ve yoksulluk, sağlık, konut, eğitim, sosyal güvenlik, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetlere erişim, sosyal hayata dâhil olmada güçlüklerle karşılaşan “dezavantajlı/en korunmasız” olarak tanımlanan gruplar) açıklanmaktadır. **Üçüncü bölümde** temel sorun alanları belirlenmektedir. **Dördüncü bölümde** ise bu alanlarda sosyal dışlanmanın önlenmesi ve herkesin hizmetlere etkin erişiminin sağlanabilmesi için uygulanması gereken politika öncelikleri tanımlanmakta, bunların yürütülmesinden sorumlu kurumlar belirlenmekte, mevcut durumun zayıflıkları ve güçlü yönleri vurgulanarak kısa ve orta vadeli taahhütleri içeren “yapılması gerekenler” tanımlanmaktadır. **Beşinci bölümde** yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadele kapsamında gerçekleştirilen tüm faaliyetlerde kadın-erkek eşitliğinin teşvik edilmesine ağırlık verilerek, kadın-erkek eşitliğinin açıklanan politikalarla ve yapılarla nasıl ortak bir noktada buluşturulduğu ve bütünleştirildiği; bunların tamamlanması için hangi özel önlemlerin ve yapıların gerekli olabileceği ortaya konulmaktadır. **Altıncı bölümde** istatistik sistemleri ve göstergeler incelenmekte, sosyal veri tabanlarının incelenmesi ve Eurostat tarafından belirlenen göstergelerle ulusal verilerin karşılaştırılabilirliği değerlendirilmektedir. **Yedinci bölümde** sosyal içermeye verilebilecek potansiyel mali destek belirlenmektedir. **Sekizinci ve son bölümde** ise, sosyal dışlanma ve yoksulluk alanında Türkiye'nin öncelikleri belirlenmektedir.